

POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA K POSTNÍ DOBĚ 2017

Slovo Boží je dar. Druhý člověk je dar

Drazí bratři a sestry,

postní doba je novým začátkem a cestou, která vede k bezpečnému cíli: k velikonočnímu zmrtvýchvstání a ke Kristovu vítězství nad smrtí. Toto období se vždy na nás obrací s naléhavou výzvou k obrácení; křesťan je povolán k tomu, aby se vrátil k Bohu „*celým srdcem*“ (Joel 2,12), neuspokojoval se průměrným životem, ale aby ve svém přátelství s Pánem rostl. Ježíš je věrným přítelem, který nás nikdy neopustí, a přestože hřešíme, trpělivě očekává, že se k němu vrátíme. Tímto očekáváním projevuje svou vůli k odpuštění (srov. *Homilie při mši sv.*, 8. ledna 2016).

Půst je příznivou dobou pro to, aby se zintenzivnil duchovní život prostřednictvím posvátných prostředků, které nám církev nabízí: půst, modlitba a almužna. V základě toho všeho spočívá Boží slovo, k jehož vytrvalejšímu poslechu a meditaci jsme v tomto období zváni. Zvláště bych se chtěl pozastavit u podobenství o boháči a Lazarovi (srov. Lk 16,19-21). Nechme se inspirovat touto tak významnou pasáží, jež nám poskytuje klíč k pochopení toho, co máme konat, abychom dosáhli pravého štěstí a věčného života, a povzbuzuje nás k upřímné konverzi.

Druhý člověk je darem

Podobenství začíná tím, že představuje dvě hlavní osoby, avšak pouze chudšas je popsán podrobněji: nachází se v zoufalé situaci a nemá sílu se z ní dostat; leží u boháčových dveří a jí droby, které spadnou z jeho stolu, po celém těle má rány a přicházejí psi, aby mu je lízali (srov. v. 20-21). Je to pochmurný obraz poníženého a pokořeného člověka. Scéna vyzní ještě dramatičtěji, když vezmeme v úvahu, že chudšas se jmenuje Lazar; jméno plné příslibů, jež doslova znamená „*Bůh pomáhá*“. Nejedná se tedy o anonymní osobu, ale má přesné rysy a představuje se jako jedinec, s nímž se pojí jeho osobní historie. Zatímco pro boháče je jakoby neviditelný, nám se stává blízký a získává svou tvář. A jako takový je darem a neocenitelným bohatstvím. Je to bytost, která je chtěná, milovaná a na niž Bůh pamatuje, i když ve své konkrétní situaci je jako lidský odpadek (srov. *Homilie při mši sv.*, 8. ledna 2016). Lazar nás učí, že *druhý člověk je darem*. Správný vztah s lidmi spočívá v tom, že s vděčností uznáváme jejich hodnotu. Ani chudšas u boháčových dveří není obtížnou překážkou, ale představuje pro nás apel k obrácení a ke změně života. První výzvou, kterou nám toto podobenství předkládá, je otevřít dveře svého srdce druhému člověku, protože každý člověk je darem, ať už je to náš soused nebo neznámý chudák. Postní doba představuje příhodný čas pro to, abychom otevřeli dveře každému potřebnému a poznali v něm nebo v ní Kristovu tvář. Každý z nás potkáva na své cestě někoho takového. Každý život, jenž nám jde naproti, je darem a zaslouží si přijetí, úctu a lásku. Boží slovo nám pomáhá otevřít oči, abychom přijímali život a milovali ho, především když je slabý. Abychom však mohli takto jednat, je potřebné vzít vážně i to, co nám evangelium odhaluje o onom boháčovi.

2. Hřích nás oslepuje

Podobenství je nesmlouvavé ve způsobu, jímž ukazuje rozporuplnou situaci, ve které se nachází boháč (srov. v. 19). Na rozdíl od Lazara je to osoba beze jména a je označen pouze jako „boháč“. Jeho hojnost se odráží v šatech, jaké si obléká, a v jejich v přehnaném přepychu. Šarlat byl totiž velice ceněný, více než stříbro nebo zlato, a proto byl vyhrazen božstvím (srov. Jer 10,9) a králům (srov. Sdc 8,26). Kment byl zvláštní lněné plátno, které dodávalo oděvu téměř posvátný charakter. Bohatství tohoto člověka je přehnané i proto, že je navyklý každodenně se předvádět: „Každý den pořádal skvělou hostinu“ (v. 19). V něm se dramaticky ukazuje porušenost způsobená hříchem, která se uskutečňuje ve třech následujících výrazech: v lásce k penězům, v marnosti a v pýše (srov. *Homilie při mši sv.*, 20 září 2013).

Apoštol Pavel říká, že „kořenem všeho zla je láska k penězům“ (1 Tim 6,10). Ta je hlavním motivem korupce a zdrojem závisti, hádek a podezírání. Peníze nás nakonec mohou ovládat a stát se tyranským idolem (srov. apoštol. exhortace *Evangelii gaudium*,55). Místo toho, aby se nám peníze staly nástrojem služby pro konání dobra a vytváření solidarity s druhými, mohou nás i celý svět zotročovat logikou sobectví, jež nenechává prostor lásce a je překážkou pro mír.

Podobenství nám také ukazuje, že boháčova nenasytnost ho vede k marnivosti. Jeho osobnost se realizuje v okázalosti a v tom, že předvádí druhým, co si může dovolit. Okázalost však zakrývá vnitřní prázdnotu. Jeho život je uvězněn ve vnějškovosti a v té nejpovrchnější a nejvíce pomíjející existenční dimenzi (srov. *tamtéž*,62).

Nejvyšším stupněm morálního úpadku je pýcha. Bohatý člověk se obléká, jako by byl králem, předstíraně se chová, jako by byl nějakým bohem, a zapomíná, že je obyčejným smrtelníkem. Pro člověka zkaženého láskou k bohatství neexistuje nic jiného než jeho „já“, a proto lidé kolem něj jsou mimo jeho zorný úhel. Připoutanost k penězům plodí určitý druh slepoty: boháč nevidí hladového chudáka, posetého ranami a vyčerpaného svým ponížením.

Když se díváme na tuto postavu, chápeme, proč evangelium tak ostře odsuzuje lásku k penězům: „Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům. Buď jednoho bude zanedbávat, a druhého milovat, anebo se bude prvního držet, a druhým pohrdne. Nemůžete sloužit Bohu i mamonu“ (Mt 6,24).

3. Slovo je darem

Evangelium o boháči a chudém Lazarovi nám pomáhá, abychom se dobře připravili na blížící se Velikonoce. Liturgie Popeleční středy nás vyzývá, abychom prožili podobnou zkušenost, jakou velice dramatickým způsobem prožívá i ten boháč. Když nám kněz označuje čelo popelem, opakuje slova: „Pamatuj, že jsi prach a v prach se navrátíš“. Boháč i chudák umírají a hlavní část podobenství se odehrává na onom světě. Obě postavy najednou objevují, že „nic jsme si přece na svět nepřinesli a nic si z něho také nemůžeme odnést“ (1 Tim 6,7).

I náš pohled se upírá k onomu světu, kde boháč vede dlouhý rozhovor s Abrahamem, jehož nazývá „otcem“ (Lk 16,24.27), a tak projevuje svou příslušnost k Božímu lidu. Tento detail ukazuje jeho život v ještě větší rozporuplnosti, protože až dosud nebylo řečeno nic o jeho vztahu s Bohem. Ve skutečnosti neměl Bůh v jeho životě žádné místo a jediným bohem si byl on sám sobě.

Až uprostřed muk onoho světa poznává boháč Lazara a přál by si, aby trochou vody zmírnil jeho bolesti. Skutky, jaké požaduje od Lazara, jsou podobné těm, které měl sám boháč vykonat, ale nikdy je nevykonal. Abraham mu tedy objasňuje: „Ty ses měl dobře už zaživa, Lazar naproti tomu špatně. A nyní se tu on raduje a ty zakoušíš muka“ (v. 25). Na onom světě se znovu nastoluje určitá rovnost a bolesti života se vyvažují dobrem.

Podobenství přináší svým pokračováním poselství všem křesťanům. Boháč, jehož bratři ještě žijí, prosí Abrahama, aby k nim poslal Lazara s napomenutím; ale Abraham mu odpovídá: „Mají Mojžíše a Proroky, ať je uposlechnou“ (v. 29). A na boháčovu námitku reaguje: „Jestliže neposlouchají Mojžíše a Proroky, nedají se přesvědčit, ani kdyby někdo vstal z mrtvých“ (v. 31).

Tím vystupuje na povrch boháčův pravý problém: kořenem jeho zla je to, že *nenaslouchal Božímu slovu*; to ho dovedlo až tam, že už nemiloval Boha, a tedy pohrdal bližním. Boží slovo je živou silou, schopnou vyvolávat v srdcích lidí konverzi a znovu je nasměrovat na Boha. Zavírat své srdce před darem Boha, který hovoří, má za následek, že se srdce uzavírá daru, jímž je bratr.

Drazí bratři a sestry, postní doba je příhodným časem pro to, abychom se obnovili setkáním s živým Kristem ve slově, ve svátostech a v bližním. Kéž Pán – který během čtyřiceti dní na poušti překonal pokušitelovy nástrahy – nám ukáže cestu, po níž máme jít. Kéž nás vede Duch Svatý, abychom šli po cestě obrácení a znovu objevovali dar Božího slova, abychom byli očištěni od hříchu, který nás oslepuje, a sloužili Kristu přítomnému v potřebných bratřích. Povzbuzuji všechny věřící, aby vyjádřili tuto duchovní obnovu i svou účastí na postních aktivitách, které v různých částech světa pořádá mnoho církevních organizací s cílem posilovat kulturu setkání v jediné lidské rodině. Modleme se jedni za druhé, abychom skrze svou účast na Kristově vítězství dokázali otevírat svoje dveře slabému a chudému. Pak budeme moci v plnosti prožívat velikonoční radost a svědčit o ní.

Ve Vatikánu 18. října 2016
svátek sv. Lukáše, evangelisty

FRANTIŠEK